

gospodarske, obrtniške in narodne.

izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insertate) vzprejeme upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 3. februarija 1893.

Politiški oddelek.

Nova večina.

II.

Za podlago pogajanjem z raznimi strankami pa ministerski predsednik ni vsprejel ustave, temveč je sestavil nekak poseben program. V tem programu se sicer naglašja, da se vlada hoče držati ustave, pred vsem pa vendar le določa, da se vprašanje o verski šoli odstavi z dnevnega reda in pa, da vlada ne bode izdala nobene naredbe, ki bi kako prikratila Nemcem sedanjo posest. Za nas Slovence ima posebno poslednja stvar veliko važnost, ker naš boj se suče pred vsem o naši narodni enakopravnosti.

Program je popolnoma prikrojen po želji levičarjev. Oni zahtevajo, da se pusti na Koroškem in Štajerskem dosedanje nemško prvenstvo, kar zmatrajo Nemci za svojo narodno posest. Nemcem niso narodna posest le nemški kraji, temveč tudi nemške šole po slovanskih pokrajinah in pa nemški uradi po slovanski zemlji. To posest baje hoče varovati grof Taaffe Nemcem. S kakimi besedami je to ravno izraženo v vladnem programu, ne vemo, ali vsa poročila se vjemajo, da je v vladnem programu točka v tem zmislu.

Tudi so vladni organi takoj pokazali, kako umevajo to točko novega programa. Pogajanja še niso končana, že so jeli na Koroškem delati ovire slovenskemu uradovanju v slovenskih občinah.

Okrajna glavarstva nečejo vsprejemati od občin več slovenskih vlog in jim le nemški dopisujejo. Občine zahtevajo slovenske dopise. Odgovarja se pa jim, da so podrejene okrajnim glavarstvom v prenesenem delokrogu in se proti njim niti pritoževati ne smejo. Menda so se koroška oblastva v tem oziru spomnila na neko razsodbo državnega sodišča, v kateri se je izreklo, da občine nimajo pravice se pritoževati v cestnih stvareh proti deželnemu odboru, ker so mu v teh stvareh podrejena.

Tukaj ne bodemo pretehtovali, v koliko so razlogi

koroških oblastev utrjeni. Le toliko lahko opomnimo, da je ministerstvo notranjih stvari drugače razsodilo na pritožbe občin v Istri. Isterskim občinam se ni odrekala pravica do pritožbe.

Vzlic temu smo pa prepričani, da postopanje koroških oblastev ni popolnoma samovoljno, temveč se godi na željo od zgorej. Mogoče je, da tudi v ministerstvu razsodijo nam Slovincem v korist, da preveč ne pridejo s prejšnjimi odloki navskriž, ali toliko pa lahko trdimo, da bi gospodi na Dunaji bilo še mnogo ugodnejše, ko bi Slovenci se ne pritoževali dalje in bi ostalo pri odločitvi koroških oblastev. To je le jedno izmed mnogih sredstev, s katerimi se hoče ohraniti nemščina na Koroškem in Štajerskem, ali pa se celo zopet utihotapiti na mesta, s katerih se je že morala umakniti.

Tudi odgovarjanje ministra deželne brambe zastran odprave slovenskega polkovnega jezika pri 7. pešpolku je moralo vzbuditi naše nezaupanje. Na Koroškem je po statističkih podatkih skoro tretjina Slovencev, in to je faktum, katerega je brambeni minister popolnoma prezrl. Ti Slovenci imajo pravico zahtevati, da se njih jezik pri polku ravno tako spoštuje, kakor jezik nemških sodeželanov. Po ustavi je koroškimi Slovincem vlada dolžna dati slovenskih šol, iz slovenskih šol pa gotovo ne bodo prihajali fantje, ki bi bolje znali nemščino, nego slovenščino. Da slovenskih šol še nimamo, tega je krivo to, da se sedanja ustava ne spoštuje. Mi Slovenci donašamo tudi za vojsko, in zatorej pač smemo želeči, da se vojaška oblastva tudi nekoliko ozirajo na pravice nam v ustavi zagotovljene. Mi dobro vemo, da se na skupno vojsko ne morejo raztegniti zakoni o ustavnih pravicah državljanov, ali tukaj pa omenjena naredba utegne imeti ta vpliv, da bi prebivalstvo mislilo, da so nemške šole potrebne, da slovenski sinovi morejo izhajati pri vojaci. Odprava slovenskega polkovnega jezika je torej nekaka ovira Slovincem pri dosegu ustavnih pravic. In baš to bi ne smelo biti. Tudi še mi ne moremo pojmiti, zakaj bi ravno koroški pešpolk moral biti nekaka učilnica za nemški jezik.

Preveliko oziranje na želje častnikov tudi ni povsem na pravem mestu. Radi priznavamo važnost častniškega stanu, ali še važnejši so pa za brambo države avstrijski narodi brez izjeme, ki plačujejo davke in dajo vojake.

Toda mi dobro vemo, da ni kriva vojaška uprava neugodnih jezikovnih razmer pri koroškem polku, temveč velik del te krivde zadene dunajsko vlado. Naj bi vlada vojaško vpravo prav poučila o koroških narodnih razmerah in bi tudi pojasnila, da se bode število nemščine ne dovolj večjih vojakov pri koroškem polku še množilo, ker se bodo v smislu ustave morale pomnožiti slovenske ljudske šole. Tega pa sedanja vlada ne stori, ker jej odprava slovenskega polkovnega jezika pri koroškem polku ugaja, da bi ložje ohranila nemške ljudske šole na Koroškem. Tukaj tudi moramo omeniti, da deželnoobrambeni minister na interpelacijo ni odgovarjal le kot vojak, temveč tudi kot član Taaffejeve vlade. Ta odgovor je tudi imel kolikor toliko, kakor tudi gori omenjeno postopanje koroških oblastev, levičarjem pokazati, da se vlada hoče ozirati na njih želje, da torej naj nikakor ne delajo nobene sitnosti.

Taki dogodki pač morajo naše poslance opominjati k največji previdnosti. Nikakor ne smejo kar pristopiti novi večini, ko bi se za to tudi imeli zameriti visokim osebam. Če iz vladnega programa ne izgine ona točka, s katero se hočejo levičarjem zagotoviti za dolgo časa obstanek sedanjih za naš narod skrajno neugodnih političnih razmer, naši poslanci za nobeno ceno ne smejo v novo večino vstopiti. To morajo že povedati v klubu, da bode grof Hohenwart moral s tem računati pri pogajanjih z grofom Taaffejem. Res je, da skoro ni misliti, da se nova večina osnuje, ali dobro je, da ministerski predsednik tudi za vse bodoče čase izve, da na podporo slovenskih poslancev nima računati, ako se ne bode strogo ravnal po ustavi.

Mi Slovenci ne zahtevamo, da bi morda po vsem Koroškem ali Štajarskem morali uradi s Slovenci slovenski občevati, kakor Čehi zastran češčine na Češkem. Zadovoljni smo, če se nam le na slovenskih tleh dovolijo slovenske šole in slovensko uradovanje. Mi ne posegamo po nemških krajih in Nemcem nikakor ne kratimo pravic. Dosedaj smo pa še baš na slovenski zemlji daleč do uresničenja narodne enakopravnosti. Tako dolgo pa, dokler se narodna enakopravnost ne uresniči, pa ne moremo dovoliti, da bi se narodno vprašanje odstavljalo z dnevnega reda in pa levičarjem dajale kake obljube da se slovenščini na Štajarskem in Koroškem ne razširi delokrog. Če pa grof Taaffe misli le pospeševati nemštvo, potem je pač vprašanje, je li njegova vlada kaj boljša, nego bi bila Plenerjeva. Poslednja bi bila nam vsaj odkrita naša nasprotnica. Z očitnim sovražnikom se je pa vedno ložje boriti, nego pa z zavratnim in mi Slovenci nimamo torej nobenega povoda več podpirati sedanje vlade, ko njeno delovanje meri le na to, da le ohrani prvenstvo nemštva v Avstriji. Po našem mnenju moramo Slovenci podpirati vsako vlado, ki kaže resno voljo iz-

vršiti ustavo; če pa te volje več ne kaže, pa jej nimamo nobenega povoda skazovati zaupanja. Zagovarjali smo sedanjo vlado, dokler smo videli, da je kazala vsaj nekoliko spoštovanja do ustave, ali sedaj je pa več ne moremo, ker je očitno začela proti jasnim določbam ustave podpirati prvenstvo nemštva. To naj bode vodilo našim poslancem pri njih političnem delovanju, in preverjeni smemo biti, da njih delovanje ne bode nevspešno, kajti naposled bode le pravica zmagala in naša stvar je pravična.

Nekoliko črtic iz delovanja družbe in podružnic sv. Cirila in Metoda.

Kakor skrbna mati najraje sliši o svojem najmlajšem detetu, tako naj, da bomo razveselili družbo sv. Cirila in Metoda, pred vsem kaj povemo o še le lansko jesen zasnovani njeni ustanovi, o otroškem vrtcu na Greti pri Trstu. Preteklo leto, 21. grudna, je bila prva božičnica v tem zavodu. Prostorna dvorana otroškega vrtca je bila prenapolnena. Matere so prišle, prepričate se o napredku svoje dece, čast. dame in gospodje iz mesta so prihiteli, radovat se nedolžnega veselja naše dece, in tudi naša duhovščina je počastila s svojo navzočnostjo božičnico. Podružnični prvomestnik, g. Drag. Martelanc, pozdravi goste in povdarja, da bodo danes molili, peli in deklamovali slovenski otročiči, ki so pa bili še pred letom v tujem vrtu, nahajajočem se na Greti. „Ti otroci so bili za nas izgubljeni,“ nadaljuje g. govornik, „mi sami smo jih poštevali kot take in bali smo se, da bodo odrasli preklinjali in zaničevali jezik lastne matere. Ali njihova govorica je sedaj čista mila materinščina, njihova srca so vnetja za Boga in domovino.“ In kakor v dokaz, da so resnične te besede, nastopi mala deklica in deklamuje v lepi slovenščini „Slovenko;“ kmalu zatem pa iznenadi goste ljubki dogovor „Otrok in rožica.“ Ko so bile dovršene vse točke, zahvali se majhen deček zbrani gospodi, ki je zložila toliko daril, da je vsak gojenec kaj dobil. Darovalci in darovalke so zadovoljni zapustili dvorano na Greti; saj so se prepričali, da bodo otroci, vzgojeni v tem zavodu, kjer tako lepo molijo in tako navdušeno pojo cesarsko pesem, vrli katoličani, vrli Avstrijani in vrli Slovenci, ki bodo kot odrasli možje branitelji naše narodnosti.

Prav tako lepa je bila božičnica pri Trstu, v Rojanu, kjer je bilo okolu bogatega božičnega drevesa zbranih nad 50 otrok. Najbolj je ugajala res čarobna točka „Najlepši letni čas.“ — Nad 30 otrok, ki so želeli prihajati v ta vrtec, se je moralo od tu odkloniti radi nedostatnih prostorov. Ni se moglo vstreči prošnjam blagih roditeljev, ki bi bili tako zelo radi izročili svoje otročiče v zavetišče vrtca družbe sv. Cirila in Metoda.

Veliko več dece pa je v vrtcu pri sv. Jakobu v Trstu, ki je nekako semenišče tamošnji štirirazredni šoli družbe sv. Cirila in Metoda. Za ta dva zavoda je bila v čitalnici letošnjo zimo krasna božičnica. Gosp. vodja